

Arte da segunda metade do século XX

En 1945 Europa quedou arrasada. O final da Guerra propiamente dita marca o comezo doutra, esta de carácter psicolóxico; o mundo repartiuse entre dúas grandes potencias: USA e a URSS. Ambas establecen unha política de ameazas e de armamento nuclear; a este período denominoullo a “Guerra Fría”. Evidentemente, a situación era tensa e os ánimos están pouco elevados. Tamén na postguerra xorde en Francia, especialmente en París –que está a piques de deixar de ser a capital das vangardas para cederlle o posto a Nova York– un movemento filosófico de carácter pesimista: o EXISTENCIALISMO; o seu principal representante foi Jean- Paul Sartre; a idea central desta filosofía é que o mundo é un lugar horrible, pero é o único que temos. O existencialismo convértese no pensamento predominante en América do Norte e Europa Occidental, onde se desenvolven as propostas informalistas, denominada expresionismo abstracto en Estados Unidos e informalismo en Europa.

O Expresionismo abstracto.

Aplicase este termo ao estilo de pintura predominante nos doce anos seguintes á Segunda Guerra Mundial. Iniciouno un grupo de artistas como reacción á ansiedade producida pola era nuclear e a subseguinte guerra fría. Baixo a influencia da filosofía existencialista, os expresionistas abstractos, ou pintores da acción, elaboraron partindo do surrealismo un novo enfoque artístico.

O principal representante do movemento é o americano Jackson Pollock e en España, o catalán Antoni Tàpies.

A Action painting non representa nin expresa ningunha realidade. Trátase tan só de descargar unha tensión acumulada sobre o lenzo. É unha acción non proxectada nun mundo no que todo se proxecta, unha reacción violenta do artista-intelectual contra o artista-técnico, unha expresión de malestar nunha sociedade de benestar. Na maioría dos casos, os artistas non se serven da pintura para expresar conceptos ou xuízos, simplemente desafogan a súa ira contra a sociedade proxectista servíndose ademais das súas propias armas: os novos produtos (acrílicos, pinturas metalizadas) que a sociedade industrial proporcionalle. O expresionismo abstracto tivo un extraordinario éxito comercial durante os anos 50, coleccionistas e galerías de arte disputábanse as obras de Pollock, Rothko ou Tàpies, con todo o seu éxito foi efémero, a finais da década decae o interese por un movemento que conducía ao mercado da arte a un calexón sen saída ante a imposibilidade de establecer criterios obxectivos de calidade. Noutras palabras, de distinguir un cadro bo doutro malo.

Jackson POLLOCK (1912-56)

Utiliza a técnica chamada dripping: furaba as bases de botes de pintura de esmalte e déixaos gotear sobre o lenzo que normalmente ten unha base previa de óleo, formando unha maraña de cores.

UN (NUMERO 31, 1950)

Artista: Jackson Pollock

Tamaño: 2,7 m x 5,31 m

Técnica: Pintura ao aceite

Data de creación: 1950–1950

Xénero: Arte abstracta

Os seus cadros son unha vertixe de cor e o resultado é, deixando ao carón calquera especulación filosófica, impactante. O resultado é unha maraña de finos fíos.

Antoni Tàpies (1923): [Pintura matérica]

A súa obra, que delataba nun primeiro momento a influencia de Miró e o surrealismo, foise decantando a unha investigación con diversos materiais que inclúe na súa obra: así nunha pintura de Tàpies pódese atopar óleo -ou outra clase de materia pictórica- pero tamén madeira, cartón, cordel, cravos... Por iso á súa obra denominada PINTURA MATÉRICA. Trátase de que a pintura non ha de remitir a máis nada que a ela mesma; a pintura tradicional loita pola perspectiva, a sensación de realidade e, sobre todo, pola figuración e a narración de historias. A pintura abstracta escapa de todo isto: non quere contar nada, foxe da perspectiva, da luz, de todo o que "cheire" a realismo. A obra de arte non significa nada; simplemente é. Os materiais utilizados polos novos pintores non son xa medios senón fins, pois as súas obras han de ser, ante todo, obxectos.

A produción de Tàpies caracterízase por unha procura das calidades táctiles da materia pictórica. O seu radicalismo converteuno nun dos artistas que abriron o camiño ás novas direccións de investigación.

Antoni Tàpies. Pintura, 1955. Pintura. Colección Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid.

Técnica mixta sobre lenzo.

As obras de Tàpies, de tons ocre-terra, brancos e grises crean unha linguaxe a través de signos (como a cruz) , figuras xeométricas, números, letras...a súa traxectoria está marcada polo existencialismo e a súa obra baséase na semántica da angustia.

ARTE MINIMAL

O minimalismo, no seu ámbito máis xeral, é a tendencia para reducir ao esencial, e desposuír de elementos sobrantes. É tamén a concepción de simplificar todo ao mínimo.

O termo « minimal» acuñouse en 1965 para referirse a composicións que se caracteriza por formas concisas, simples, xeométricas cun mínimo de medios. O culto polo prefabricado e o industrial leva aos artistas minimalistas a traballar a base de sistemas modulares e en serie.

O minimalismo é unha tendencia que destaca pola ausencia de contido nas obras, deixando absoluta liberdade de interpretación ao espectador, ao non estar determinada por unha temática, serán os elementos que inciden no contemplador os que fan subxectiva a obra minimalista. Estes elementos poden ser as propias condicións ambientais da contorna (luz, espazo) ou o estado de ánimo do espectador.

O equivalente VIII , ocasionalmente coñecido como "Os ladrillos", é o último e máis famoso dunha serie de escultura minimalista de Carl Andre . Construído en 1966, foi comprado pola galería Tate en 1972. A exposición comprende cento vinte ladrillos de lume , dispostos en dúas capas, nun rectángulo de seis por dez. As oito estruturas da serie teñen a mesma altura, masa e volume, pero diferentes formas. Por tanto, todos son "equivalentes".

As esculturas de Andre adóitanse ensamblar usando materiais industriais comúns, que el arranxa nun patrón xeométrico simple. As súas esculturas colócanse sempre no piso en lugar de en plintos. Non son simplemente obxectos aos que mirar, convértense en parte do ambiente, alterando a relación do espectador co espazo circundante.

ARTE CONCEPTUAL

O movemento conceptual na arte aparece a finais dos anos sesenta con manifestacións moi diversas e fronteiras pouco definidas.

A idea principal que subxace en todas elas é que a verdadeira obra de arte non é o obxecto físico producido polo artista, senón que consiste en conceptos e ideas. Na arte conceptual, a idea ou concepto prima sobre a realización material da obra, e o mesmo proceso -notas, bosquejos, maquetas, diálogos- ao ter a miúdo máis importancia que o obxecto terminado, pode ser exposto para mostrar a orixe e desenvolvemento da idea inicial. Outro elemento para resaltar desta tendencia é que require unha maior implicación do espectador non só na forma de percibilo senón coa súa acción e participación. En función da insistencia na linguaxe, o comentario social ou político, o corpo ou a natureza, dentro desta arte atopamos liñas de traballo moi diferentes: body art, land art, process art, performance art, arte povera ... e entre as súas máis importantes representantes atópanse artistas como Joseph Kosuth.

Joseph Kosuth. "Unha e tres cadeiras" 1965-1966.

É un dos pais do conceptualismo: o proceso mental para chegar a un resultado artístico é o máis importante do feito artístico, a idea é máis importante que a súa formalización, o proxecto máis importante que o produto.

A serie "One and Three (Un e tres)", onde o artista confronta tres situacións lingüisticamente vinculadas: unha cadeira real, a foto dunha cadeira e a definición dunha cadeira.

É difícil dicir que pretende o artista: é un só obxecto ou son tres situacións distintas?. Trátase do vínculo que relaciona as palabras e as cousas.

(Unha e tres cadeiras) de 1964, é a primeira instalación conceptual. Nela presentouse unha cadeira, a fotografía da cadeira e a definición de cadeira. O título podería ser ambivalente, con todo ao confrontalo coa obra é claro: hai unha cadeira (o obxecto que coñecemos por ese nome) e tres cadeiras (o obxecto, a súa representación e a súa definición de dicionario: o concepto).

A cadeira por si mesma non significa moito, é só un obxecto de uso cotián que pode materializarse de diferentes formas, con todo á beira da fotografía cambia, pois a idea que cada persoa ten sobre unha cadeira pode ser totalmente diferente aínda que a función sexa a mesma. A definición de cadeira limita o concepto do que se pode considerar acerca dese obxecto.

O POP ART

Tras o imperio da abstracción e do expresionismo abstracto, unha arte que se afasta por completo do interese da poboación media, irrompe unha nova arte, que se bautizou co nome de "popular", xa que as súas fontes de inspiración están na rúa, ao alcance de todos: os letreiros luminosos, os botes de sopa, os artistas soados, os recipientes de xabón para lavadoras, as latas de cervexa, os programas de televisión, os anuncios en xornais e revistas, as botellas de Coca-Cola...convértense en ICONAS para estes artistas

O máis coñecido é **Andy Warhol** (1928-1987), especialmente por cuestións extrartísticas: promocionouse tanto a si mesmo que é case máis soado que a súa propia obra.

Non é de estrañar que Warhol converteuse pronto no artista máis soado deste movemento; os seus primeiros pasos deunos no mundo publicitario; en realidade o que fixo despois foi unha prolongación, unha multiplicación dos símbolos cos que sempre traballara; a súa técnica favorita é a serigrafía, o que lle permite fabricar en serie, como unha fábrica: acabouse a obra de arte única! o mesmo cadro pode ser

vendido infinidade de veces; Marilyn Monroe en diferentes cores (como Elizabeth Taylor ou Elvis Presley), botes de Sopa repetidos ata o infinito, unha e outra vez recóllense os símbolos da sociedade americana e convértellos en obras de arte, sacralizados ao situalos nos museos: un Velázquez ten o mesmo valor que unha botella de Coca-Cola.

Marilyn Monroe

Autor: Andrew Warhola [Andy Warhol] (1928-1987)

Data: 1964

estilo: Pop Art. Pintura do século XX

Técnica: Serigrafía sobre lenzo.

As creacións do pop art parodiaban, adoptaban e capitalizaban os símbolos do consumismo, o éxito e a fama, así como a cultura de masas. Un dos cadros máis coñecidos de Warhol é a reprodución de múltiples imaxes da fotografía de Marilyn Monroe - sex-symbol e inalcanzable deusa do cinema-, coloreada sen atención ao detalle e con tons planos e extremados. Esta obra encádrase nunha serie de litografías que creou a principios dos anos sesenta (Liz Taylor, James Dean, bote de sopas Campbell, botellas de Coca Cola, Mickey mouse, etc.). Todos eles son símbolos da sociedade de consumo sen significado, non esconden ningún sentido oculto como tampouco hai denuncia. Warhol só reflectía a aparencia das cousas, non xulgaba, non opinaba, non tiña nada que dicir.

Na súa pintura, ademais do uso de imaxes sacadas da vida diaria –práctica habitual entre os artistas do pop- hai outra constante: a repetición en serie de cada un dos seus temas. Esta característica está moi ligada ao seu particular proceso creativo ligado á utilización de técnicas de arte aplicada –fotografías proxectadas na tea, calcos similares ás técnicas de fregado, sistemas industriais como o serigráfico-. A Warhol gustáballe o aspecto impersoal en que desembocaba este sistema de traballo. A mesma cara da famosa Marilyn retratada en serie resaltaba a superficialidade e banalidade da fama.